

7. Ján Jakub Stunder, *Podobizeň neznámej dámy v atlasovom životiku, okolo 1795, olej.*

dobne ako jeho pôsobnosť v tejto dobe, ostávajú zatiaľ neznáme.

Ďalšia pozitívna zpráva o umelcovi pochádza až z roku 1791, kedy sa zdržuje vo Viedni. Ako sa dozvedáme z Kazinczyho pamätí, svoju vlast opúšťal Stunder s úmyslom, že sa po prechodnej zastávke v Drážďanoch a vo Viedni vydá na ďalšiu cestu do Ríma. Beh života — finančné pomery a choroba — mu však tento zámer nedovolili realizovať; zrieknuc sa svojho pôvodného plánu zdržal sa dlhšie v metropole habsburského mocnárstva a splynul načas s neprehladným radom tamojších portretistov, spoliehajúcich na vrtkavú priazeň zámožných objednávateľov. Z viedenských prác Stunderových uvádza dánska literatúra podobizeň Johana Wolfganga Wolsteina.²⁹

Na svojom novom pôsobisku nadviazal Stunder aj prvé styky s Uhorskom, presnejšie povedané s predstaviteľmi jeho magnátskych a literátskych

kruhov. Pracoval tu spočiatku napr. pre grófa Esterházyho. Prostredníctvom básnika Fridricha, tajomníka viedenského protestantského konzistória, zoznámil sa aj s duchovným vodcom a ústrednou postavou súdobého maďarského kultúrneho a literárneho života, s Františkom Kazinczym. Čoskoro potom, s očividným zámerom prekiesniť si cestu k objednávkam šľachtických a intelektuálskych vrstiev Uhorska, Kazinczyho aj portretoval.³⁰ Dnes už demolovaný obraz, zachovaný iba fragmentárne v Kazinczyho mauzóleu, naväzoval — súdiac podľa opisov a zachovanej reprodukcie — na typ osvietenského portrétu, charakterizovaného snahou o pravdivosť podania i výrazu a najmä o vyjadrenie intelektuálnych kvalít a duchovných zväzkov. Na Kazinczyho podobizni Stunder napr. príznačne neopomenul umiestniť poprsie veľkého francúzskeho mysliteľa, Jeana Jacqua Rousseaua.

Pravdepodobne kedysi koncom viedenského obdobia, resp. bezprostredne po svojom príchode do Uhorska, maľoval Stunder aj svoj Autoportrét, ktorý je dnes v trvalej inštalácii Slovenskej národnej galérie v Bratislave. Táto pozoruhodná práca živého podania svedčí o autorovej rozhladenosti po súdobom výtvarníctve. Je poňatá sujetovo. Diváka vovádza do náznakovo vykresleného poloosvetleného izbového interiéru. Do jeho popredia je situovaná sediaca postava mladého, asi 30—35-ročného módně oblečeného muža nižšieho vzrastu, vytočená smelou diagonálou smerom do priestoru k pozorovateľovi. Kompozične sa tu uplatňuje dvojfázovosť pohybu tela a natočenia tváre, ktorá dodáva póze určitú strojenosť a nasvedčuje starším princípom obrazovej výstavby. Farebná skladba obrazu, určená obdobne ako na portréte Kazinczyho trojzvukom žltej, zelenej a fialovej, pripomína síce sčasti ešte reziduá rokokovej škály, lokálny tón tu však už dominuje nad valérmi, pojednanie je vecné, podanie precízne. Snaha tlmočiť intelekt a náhradou za rodovú vznešenosť vyzdvihnúť duševné hodnoty rokokovým tendenciám už priamo protirečí. V duchu osvietenského klasicizmu sa Stunder vyvaroval aj nadnesenej idealizácie, pútavým spôsobom manifestujúc skôr hrdé sebavedomie erudovaného, nezávislého umelca. Spodobil sa príznačne pri práci; v pravici má písadlo, ktorým načrtáva na podložku mužskú hlavu charakteristických čŕt. Obraz zachycuje moment, v ktorom sa umelec sústreďuje